

ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากร ทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช*

กณิกา เพชรสงค์**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2) ความแตกต่างของประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามตัวแปรเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน และ 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะ กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบโควตา จากผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครู จำนวน 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่สนทนเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน ในด้านงานบริหารห้องสมุด ด้านงานเทคนิคห้องสมุด ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด เป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวม 0.96 และด้านงานบริหารห้องสมุด 0.96 ด้านงานเทคนิคห้องสมุด 0.79 ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด 0.80 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างด้านงานเทคนิคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างด้านงานเทคนิคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนด้านงานบริหาร และด้านงานบริการและกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีทัศนคติต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ การบริหารงานห้องสมุด

* ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

** นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Perceptions of Library Management Effectiveness of Educational Personnel in Nakhon Si Thammarat Secondary Schools Educational Area 12^{*}

Kannika Pechsongsri^{**}

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the effectiveness of secondary school library management as perceived by educational personnel in Nakhon Si Thammarat 2) the differences in the effectiveness of the library management in relevance to gender, work position, work experience, and school size, and 3) the suggestions for library management. Three hundred and forty-eight subjects were randomly selected from school administrators, librarian teachers, and teachers using quota sampling. The data were collected through a rating-scale questionnaire eliciting their perceptions of the effectiveness of their respective library management in terms of its administration, technical support, services and activities. The overall reliability coefficient of the questionnaire was 0.96. Specifically, the reliability coefficients related to administration, technical support, services and activities were 0.96, 0.79, and 0.80 respectively. The statistics used in the analysis of data included percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA and LSD multiple comparisons.

It was revealed that the personnel perceived the library management as a whole and in each individual aspect as good level. There was no difference between males and females on their overall perceptions towards library management. However, different perceptions on the technical services was found at .05 level of significance. There was no significant difference of the overall perceptions and each aspect among those with different work positions. In addition, the perceptions of the overall management and of the technical aspect among personnel's experiences were significantly different at .001 level. Such differences were also statistically significant in the aspects of administration, services and activities at .01 level. Last, the differences of overall perceptions and each aspect among those who worked in different school sizes were significant at .05 level.

Key words: Effectiveness; Library Management

* Part of Thesis for the Master Degree of Education Administration, Graduate School, Southern College of Technology

** Graduate Student, Education Administration Program, Southern College of Technology, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนที่รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์สูงสุด และสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญ การพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศให้มีคุณภาพย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ประเทศใดก็ตามที่ประชาชนมีการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประเทศมีการพัฒนาก้าวหน้า ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นรากฐานและเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด คือ การบรรลุผลของการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการบรรลุผลดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดำเนินการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะมีการมุ่งเน้นการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะห้องสมุดให้เน้นแหล่งเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 25 “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ และแหล่งเรียนรู้ตัวอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

การบริหารจัดการห้องสมุด เป็นกระบวนการบริการทรัพยากรสารสนเทศตามหลักวิชาการ ให้เกิดประโยชน์เริ่มจากการจัดหา

ทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ด้วยวิธีการที่เหมาะสมจากแหล่งสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและได้ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพตามความต้องการของผู้ใช้ (วาณี ฐาปนวงศ์สานติ, 2543)

ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการดำเนินการบริหารงานห้องสมุดตามบริบทของโรงเรียน ในการบริหารจัดการนั้นโรงเรียนมีปัจจัยในการบริหารงานห้องสมุด ที่จะส่งผลให้ห้องสมุดโรงเรียนแต่ละแห่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ผลการดำเนินงานของห้องสมุดแต่ละโรงเรียนจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอันเป็นผลมาจากปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนที่มีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้มีคุณภาพตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

จากการที่ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ดังนั้นการดำเนินการบริหารจัดการให้ห้องสมุดโรงเรียนมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรภายในโรงเรียน หากมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานห้องสมุดตามทัศนะบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือว่าเป็นการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาใน

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อจำแนกตาม เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน

3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครู ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของรัฐบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2555 จำนวน 3,363 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2555 จำนวน 348 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา จากผู้บริหารโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี จันทร์คำหอม (2551) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดตามแนวปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม พบว่า ด้านการบริหารงานห้องสมุด มีการนำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด ด้านการบริการงานห้องสมุด ส่วนใหญ่มีการจัดบริการทรัพยากรสารสนเทศเพื่อสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจัดให้การศึกษาอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมนึก ก้อนกลีบ (2551) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า ด้านการจัดการการให้บริการและกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความมุ่งหวังที่พัฒนาให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ พัฒนาทั้งด้านสติปัญญา และร่างกายตลอดจนการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้

ด้านงานบริหารห้องสมุด พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเน้นมีการแต่งตั้งครูบรรณารักษ์และคณะกรรมการปฏิบัติงานห้องสมุดเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงรัก อักษร (2554) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่าการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีการแต่งตั้งครูบรรณารักษ์และคณะกรรมการปฏิบัติงานห้องสมุดเพื่อให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งได้

ปฏิบัติงานและรับผิดชอบอย่างชัดเจน แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานห้องสมุด

ด้านงานเทคนิคห้องสมุด พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทักษะของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเน้นมีการลงทะเบียน ประทับตราห้องสมุด ตัดบัตรกำหนดส่งและซองบัตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ชมพูพันธ์ (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดมีการวิเคราะห์หมวดหมู่ จัดหมวดหมู่ตามหลักการทางบรรณารักษศาสตร์ มีการลงทะเบียน ประทับตราห้องสมุด ตัดบัตรกำหนดส่ง และซองบัตร มีการแนะนำหนังสือ และระวังกษาหนังสือ

ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทักษะของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเน้น มีการจัดห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้โดยให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Lau (2003) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในรัฐฟิลาเดลเฟีย พบว่ามีการสนับสนุนการสร้างศูนย์สื่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดหาเครื่องมือคอมพิวเตอร์ในระบบออนไลน์ ตลอดจนจัดหาบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดโรงเรียน เพื่อให้บริการทั้งห้องสมุดและศูนย์สื่อสาร แสดงให้เห็นว่าห้องสมุดเป็นหัวใจของการเรียนรู้ที่สำคัญในสังคมแห่งภูมิปัญญา ผู้เรียนในสถานศึกษาจะต้องศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดจึงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนตามหลักสูตรเปรียบเสมือนคลังความรู้ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน ให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้และสนใจเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคนและสังคมให้สมบูรณ์แบบ

2. การศึกษาความแตกต่างของประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทักษะของ

บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทักษะของบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างในด้านงานเทคนิคห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐติยา เหล่าโสภา (2555) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานห้องสมุดตามทักษะของครูโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเทศบาลนครแหลมฉบัง ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนได้ส่งเสริมให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของห้องสมุดทั้งการให้บริการในด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด เช่น การจัดทำแผนปฏิบัติงานของห้องสมุด การจัดหาหนังสือ งานบริการยืม – คืน และการใช้ประโยชน์ของห้องสมุด โดยพิจารณาว่าทั้งชายและหญิงได้รับการบริหารงานห้องสมุดพอ ๆ กันจึงมีทักษะในการบริหารงานในลักษณะเดียวกัน ซึ่งทำให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานห้องสมุดเท่าเทียมกัน

บุคลากรทางการศึกษา ที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุด โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรพรรณ อาธิเวช (2547) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดตามแนวทางการปฏิบัติการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารห้องสมุดตามแนวทางปฏิบัติการศึกษาไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูบรรณารักษ์ และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความเข้าใจในบริบทการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างแท้จริง และทุกคนตั้งใจที่จะทำให้ห้องสมุดเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุด โดยภาพรวมและด้านงานเทคนิคห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรทางการศึกษา

ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 16 ปี มีทักษะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวม ด้านงานบริหารห้องสมุด ด้านงานเทคนิคห้องสมุด และด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุดสูงกว่าบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงาน 1-8 ปี และ 9-15 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา กาญจนา ชมพูพิน (2550) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหารและครูบรรณารักษ์มีประสบการณ์ในการบริหารงานห้องสมุด 1-8 ปี 9-16 ปี และ 17 ปี ขึ้นไปมีการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การทำงานส่งผลต่อทักษะที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุด เพราะประสบการณ์การทำงานทำให้มีโอกาสเรียนรู้ทำความเข้าใจและทราบถึงระบบงานห้องสมุด โดยเฉพาะงานด้านบริหารห้องสมุด ซึ่งเป็นการจัดการดำเนินงานดูแลควบคุมให้ห้องสมุดเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบังเกิดผลดีตามเป้าหมายที่วางไว้

บุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุด โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรพรรณ อาธิเวช (2547) ได้ศึกษาการบริหารงานห้องสมุดตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารห้องสมุดตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมของปัจจัยในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านงานบริหาร ด้านงานเทคนิค และด้านงานบริการ และกิจกรรม ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่จะได้รับการจัดสรรตามจำนวนเด็กนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

3. การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารห้องสมุดตามทักษะของบุคลากรทางการศึกษา มีประเด็นอภิปราย ดังนี้

ด้านงานบริหารห้องสมุด บุคลากรทางการศึกษาได้เห็นว่า ปัญหา ว่าขาดบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาด้านบรรณารักษ์ และให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า โรงเรียนควรขออัตราตำแหน่งครูบรรณารักษ์เพิ่มขึ้น ควรมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรประจำห้องสมุดโดยที่ไม่ต้องมีภาระงานสอนไว้ประจำห้องตลอดเวลา ซึ่งปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ นวาโนซิก (Nwanosike, 1990) ได้ศึกษาการสำรวจทรัพยากรของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศคาเมอรูน เพื่อหาวิธีในการปรับปรุงแก้ไข พบว่า ห้องสมุดขาดแคลนทรัพยากร ขาดบุคลากรที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์ บรรณารักษ์ทำงานไม่เต็มเวลา งบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานห้องสมุด

ด้านงานเทคนิคห้องสมุด บุคลากรทางการศึกษาได้เห็นว่า ปัญหา ว่าครูบรรณารักษ์ขาดการประสานงานขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานเทคนิคจากห้องสมุดโรงเรียนอื่น และให้ข้อเสนอแนะ ว่าครูบรรณารักษ์ควรมีการประสานงานขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานเทคนิคจากห้องสมุดโรงเรียนอื่น ซึ่งปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ จารุวรรณ สินธุโสภณ (2547) ได้ศึกษางานเทคนิคเป็นงานที่สำคัญยิ่งที่ทำให้กิจการห้องสมุดดำเนินไปได้ด้วยดี เช่น การจัดหาหนังสือด้วยวิธีการซื้อ วิธีขอบริจาคหรือแลกเปลี่ยน ผู้จัดซื้อหรือจัดหาจำเป็นต้องรู้จักแหล่งหนังสือประเภทต่าง ๆ แหล่งหนังสือเก่าและหายาก แหล่งหนังสือเฉพาะวิชา รู้วิธีจำหน่ายวัสดุครุภัณฑ์ของห้องสมุด

ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด บุคลากรทางการศึกษาได้เห็นว่า ปัญหา ว่าการสืบค้นข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดไม่ทันสมัย

จำนวนทรัพยากรสารสนเทศมีน้อยไม่หลากหลาย และให้ข้อเสนอแนะ ว่าห้องสมุดควรมีระบบการสืบค้นด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ กรมวิชาการ (2539) ได้ศึกษาการบริการห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีองค์ประกอบ คือมีวัสดุให้เลือกอย่างหลากหลายตามความต้องการของผู้ใช้สนองจุดประสงค์ของหลักสูตร มีปริมาณเพียงพอและเป็นปัจจุบันทั้งวัสดุตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ มีเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ปฏิบัติการบริการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความเต็มใจ มีการจัดบริการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนและการอ่าน มีผู้บริหารที่ตระหนักใน ความสำคัญของห้องสมุดส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านงานบริการให้ก้าวหน้า

สรุป

ประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี บุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างด้านงานเทคนิค บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบความแตกต่างด้านงานเทคนิคแตกต่างกัน ส่วนด้านงานบริหาร และด้านงานบริการและกิจกรรมแตกต่างกัน และบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารงานห้องสมุดโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยถึงแม้ว่าการบริหารงานห้องสมุดจะอยู่ในระดับดีตามทัศนะของบุคลากรทางการศึกษาแล้วก็ตามแต่โรงเรียนควรให้การพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้ด้วย

1. ด้านงานบริหารห้องสมุด โรงเรียนควรมีนโยบายการรับบุคลากรที่มีวุฒิเฉพาะทางด้านบรรณารักษ์มาปฏิบัติหน้าที่ ส่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านห้องสมุดไปศึกษาดูงานหรืออบรมสัมมนาเกี่ยวกับการดำเนินงานห้องสมุด และเน้นการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการช่วยสืบค้นข้อมูลเพื่อความสะดวกในการสืบค้น และรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนให้เพียงพอ

2. ด้านงานเทคนิคห้องสมุด ผู้บริหารควรจัดส่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านบรรณารักษ์ไปฝึกอบรมในเรื่องเกี่ยวกับงานเทคนิคเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานเทคนิคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ

3. ด้านงานบริการและกิจกรรมห้องสมุด ควรจัดหาคอมพิวเตอร์มาใช้อำนวยความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้ใช้ มีกิจกรรมเกี่ยวกับห้องสมุดเพื่อดึงดูดใจให้นักเรียนมาใช้บริการ มีทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยและหลากหลายประเภท มีบริการสื่อสโตนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารงานห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). *คู่มือการดำเนินงาน ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กัลยาณี จันทร์คำหอม. (2551). *การบริหารงาน ห้องสมุดตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- กาญจนา ชมพูพื้น. (2550). *การศึกษาการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์
- จรงค์ อักษร. (2554). *การศึกษาผลการ บริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ. (2547). *หลักการบริหาร และจัดการห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : ประเสริฐการพิมพ์.
- ณัฐติยา เหล่าโสภณ. (2555). *ปัญหาการ บริหารงานห้องสมุดตามทัศนะของครู โรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดเทศบาล นครแหลมฉบัง*. สารนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาณี ฐาปนวงศ์สานติ. (2543). *การจัดและ บริหารงานห้องสมุด*. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณการ.
- สมนึก ก้อนกลีบ. (2551). *การบริหารงาน ห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 4*. สารนิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542*. กรุงเทพฯ : สำนัก นายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *การขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ. ปี 2550 - 2551*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรวรรณ อาธิเวช. (2547). *การบริหารงาน ห้องสมุดตามแนวทางการปฏิรูป การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Nwanosike, E.O. (1990). A Study of Secondary School Library Resource in Anglophone Cameroon : Strategies for improvement. *Dissertation abstracts international*, 50 (8), 2286 – A.
- Lau, D.W. (2003). No victory for Philly School Libraries, *School Libraries Journal*, 29 (2) July, 2380 – A.